

A KÚRIA

4/2013. PJE

A Kúria Polgári Kollégiumának összevont polgári-gazdasági jogegységi tanácsa, a Kúria Polgári Kollégiumának kollégiumvezetője által a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.) 34.§ (1) bekezdése és 32.§ (1) bekezdésének a) pontja alapján előterjesztett jogegységi indítvány folytán indult jogegységi eljárásban meghozta a következő

j o g e g y s é g i h a t á r o z a t o t:

A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 27.§ (2) bekezdés a) pontja szerinti „szerződésen alapuló tartozás” fogalmába mind a szerződésben az adós által vállalt, mind a szerződésből eredő egyéb – a hitelező által az adóssal a pénzkövetelés megismeréséhez szükséges terjedelemben közölt – hitelezői igények beletartoznak, ideértve a nem szerződésszerű teljesítésből, illetve a szerződés megszűnéséből eredő pénzköveteléseket is.

I n d o k o l á s

I.

A Kúria Polgári Kollégiumának kollégiumvezetője a kialakult eltérő joggyakorlat miatt jogegységi eljárás lefolytatását indítványozta abban a kérdésben, hogy a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (továbbiakban Cstv.) 27.§ (2) bekezdés a) pontjában foglalt, az „adós szerződésen alapuló tartozása” körébe az adós mely tartozásai vonhatók: csak a szerződésben vállalt kötelezettség teljesítésének elmaradásából eredő, vagy azok a tartozásai is, melyek a nem szerződésszerű teljesítés következményeként felmerült egyéb hitelezői pénzkövetelésekből erednek.

A bírósági gyakorlat egységes abban, hogy a felek között létrejött szerződésben meghatározott pénztartozás teljesítésének elmulasztása – a törvényben előírt egyéb feltételek fennállása esetén – alapul szolgál a fizetéseképtelenség megállapítására. Eltérő ítéletábrái határozatok születtek azonban annak elbírálása körében, hogy ha történt teljesítés, de az nem volt szerződésszerű, akkor az ebből eredő egyéb pénzkövetelések (kötér, szavatossági igények,

kártérítés) megalapozhatják-e az adós fizetéseképtelenségének megállapítását.

A kérdésben eddig született ítéltáblai határozatok alapján megállapítható egyik álláspont szerint a Cstv. 27.§ (2) bekezdés a) pontjának nyelvtani, logikai, teleologikus és rendszertani értelmezéséből következően a jogalkotó szándéka a szerződés jellemző szolgáltatásából fakadó tartozás fennállásához kapcsolta a fizetéseképtelenség megállapítását és nem kívánt bevonni olyan többlet-tényállási elemet - például a szerződésszegést - ami ezen túlmutat (Fővárosi Ítéltábla 15.Fpkf.43.020/2012/4.).

A másik álláspont szerint szerződésen alapuló az a hitelezői igény is, amelyet a hitelező a hibás teljesítésre, vagy a szerződés megszűnése után felmerülő követeléseire alapítottan támaszt az adóssal szemben (Fővárosi Ítéltábla 12.Fpkf.43.938/2009/3.; Fővárosi Ítéltábla 12.Fpkf.43.384/2012/3.; Fővárosi Ítéltábla 12.Fpk.44.616/2008/2.; Szegedi Ítéltábla Fpkf.I.30.084/2011/2.).

II.

A legfőbb ügyész jogegységi indítványra tett nyilatkozata szerint a Cstv. 27.§ (2) bekezdés a) pontja vitatott rendelkezésének helyes értelmezése az, hogy a szerződésen alapuló kötelezettségnek nemcsak az adós szerződésben vállalt ellenszolgáltatása minősül, hanem a szerződés nem, vagy nem megfelelő teljesítéséből eredő követelés is. Ezért minden olyan tartozás, amelynek jogalapját a felek közti szerződés képezi, valamennyi egyéb feltétel fennállása esetén a fizetéseképtelenség megállapításához vezethet. A fizetéseképtelenség megállapítása szempontjából közömbös, hogy a hitelező által érvényesített követelés - az adós szempontjából tartozás - milyen jogcímen keletkezik, ha az az adós és a hitelező között létrejött szerződésen alapul.

III.

A Cstv. 27.§ (2) bekezdés a) pontja szerint „a bíróság az adós fizetéseképtelenségét akkor állapítja meg, ha az adós szerződésen alapuló nem vitatott vagy elismert tartozását a teljesítési idő lejártát követő 20 napon belül sem egyenlítette ki vagy nem vitatta, és az ezt követő hitelezői írásbeli fizetési felszólításra sem teljesítette.”

A Cstv. 1992. január 1-én történt hatályba lépése óta - a törvény különböző paragrafusaiban és eltérő megfogalmazással - a hitelező likviditási alapon kezdeményezheti a felszámolási eljárást, azaz arra hivatkozással, hogy az adós a hitelezőnek nem fizette meg az esedékes, de nem vitatott vagy elismert tartozását meghatározott időn belül és emiatt fennáll a fizetéseképtelensége.

A Cstv. 27.§ (2) bekezdés a) pontjában a szerződésen alapuló követelésekre történő korlátozás a 2007. július 7-én hatályba lépett 2007. évi LXXVIII. törvénnyel történt módosítással került a Cstv-be.

Az említett határozatokból megállapíthatóan a bírói gyakorlat egységes olyan esetben, ha a hitelező az adós részére teljesítette a szerződésben vállalt kötelezettségét, de az adós nem egyenlítette ki ennek a szerződésben meghatározott pénzbeli ellenértékét. Ilyenkor a hitelező - a törvényben előírt egyéb feltételek fennállása esetén - kezdeményezheti a felszámolási eljárás lefolytatását.

A jogegységi tanácsnak abban kellett állást foglalnia, hogy a nem szerződésszerűen teljesített kötelezettségekből, az érvénytelen szerződésből, illetve a szerződés megszűnéséből eredő pénzkövetelés megalapozhatja-e az adós fizetéseképtelenségét.

A szerződés megszegéséből eredő követelések értelemszerűen szerződésen alapulnak. Ha bármely tartalmi elem tekintetében a szerződés nem teljesül, azaz a kötelezettség szerződésszerű teljesítése elmarad, szerződésszegés valósul meg. A visszterhes szerződésekben jellemzően az egyik fél dolog szolgáltatására vállal kötelezettséget, a másik fél pedig a pénzbeli ellenérték, azaz a pénzszolgáltatás fizetését vállalja. A szerződésszegés bármely szerződő fél oldalán megvalósulhat. A pénzszolgáltatásra köteles fél részéről előállhat fizetési késedelem, a fizetés teljesítésének megtagadása vagy meghiúsulása, míg a dologszolgáltatást vállaló fél ugyancsak teljesíthet késedelmesen, hibásan, a teljesítést megtagadhatja, vagy az meghiúsulhat. A dologszolgáltatás nem, vagy nem szerződésszerű teljesítéséből - a szerződésszegés jogkövetkezményeit alkalmazva - az igények pénzkövetelés formájában jelennek meg.

A polgári jogviszonyok alapvető elve a felek egyenjogúsága. A szerződésben vállalt szolgáltatásokat a feleknek kölcsönösen kell nyújtaniuk, és szerződésszegés esetén azonos következményekkel kell számolniuk.

A vizsgált normaszöveg nyelvtani értelmezéséből megállapítható, hogy az nem szűkíti le a szerződésen alapuló tartozás fogalmát kizárólag a hitelező szolgáltatásának szerződésben meghatározott pénzbeli ellenértékére, azaz az adós főszolgáltatására.

A logikai értelmezés alapján sem lehet arra a következtetésre jutni, hogy a teljesítési határidőre történő utalás miatt a jogalkotó szándéka a szerződés jellemző szolgáltatásából fakadó tartozás fennállásához kapcsolta volna a fizetéseképtelenség megállapítását.

A teleologikus értelmezés alkalmazásával sem állapítható meg, hogy a jogszabály módosítás célja a felszámolási eljárás kezdeményezése

lehetőségének ilyen tartalmú korlátozása lett volna.

A jogegységi tanács a fentieknek megfelelően - a polgári jogi alapelveket is figyelembe véve - a Cstv. 27.§ (2) bekezdés a) pontjának értelmezése alapján azt állapította meg, hogy a „szerződésen alapuló tartozás” kifejezés tágabb értelmezésének az elfogadása indokolt.

A felszámolási kérelem benyújtása előtt a hitelezőnek számlával, vagy egyéb módon először fel kell hívnia az adóst a fizetésre. Ezt a fizetési felhívást az adóssal bizonyítottan közölni kell. A felhívás közlése körében a Cstv. 27.§ (3) bekezdés első mondatában található kézbesítési vélelem nem alkalmazható, az ugyanis az adós vitatását, illetve a hitelező írásbeli fizetési felszólítását tartalmazó iratokra utal vissza és nem a hitelezőnek az adós részére megküldött, igénybejelentést tartalmazó számlájára, illetve fizetési felhívására. Ha az adós a küldemény megismerését a saját magatartásával akadályozza - például az átvétel megtagadásával -, az úgy tekintendő, hogy a küldemény az adós számára ismertté vált.

A felek együttműködési kötelezettsége alapján a szerződésen alapuló egyéb - a nem szerződésszerű teljesítésből, illetve a szerződés megszűnéséből eredő - követelések érvényesítésének is az a feltétele, hogy a jogosult hitelező a követelését a kötelezett adós tudomására hozza, a szerződésben nem rögzített követelésének megismerését lehetővé tegye.

A hitelező tehát csak akkor küldheti el az adós számára a Cstv. 27.§ (3) bekezdése szerinti fizetési felszólítást - amelynek kézhezvétele után az adós már nem vitathatja a hitelező követelését - ha az adóssal a megfelelő tartalmú számlát, a legalább a követelés ténybeli alapját, jogcímét, összegét és teljesítési határidejét tartalmazó fizetési felhívást bizonyíthatóan közölte, és letelt az adós számára a követelés vitatására rendelkezésre álló törvényi határidő. Az adós nem számolható fel ugyanis egy olyan követelés miatt, amely korábban számára nem vált ismertté.

IV.

A kifejtett indokok alapján a jogegységi tanács a bírósági jogalkalmazás egységének biztosítása érdekében (Bszi.25.§.) a rendelkező részben foglaltak szerint határozott és határozatát a Bszi.42. §-ának (1) bekezdése alapján a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Budapest, 2013. november 6.

*Dr. Török Judit s.k.
a tanács elnöke*

*Dr. Csőke Andrea s.k.
előadó bíró*

*Dr. Vezekényi Ursula s.k.
bíró*

*Dr. Farkas Attila s.k.
bíró*

*Tamáné dr. Nagy Erzsébet s.k.
bíró*

A kiadmány hiteléül:

*(Safranyikné Nyáregyházi Klára)
tisztviselő*